

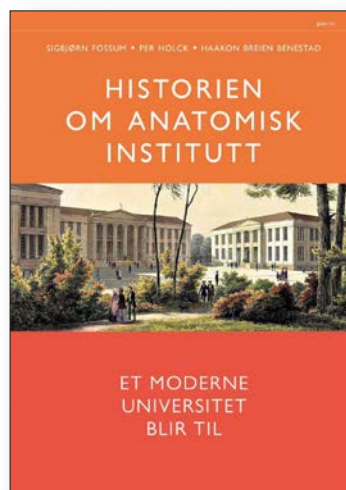
Mer enn Anatomisk institutt

Sigbjørn Fossum, Per Holck, Haakon Breien Benestad
Historien om Anatomisk institutt: et moderne universitet blir til
Oslo: Pax, 2023
264 s.
ISBN 9788253043883

Michael 2023; 20: 405–7.

Hvordan denne boken oppfattes, er avhengig av om man har studert medisin ved Universitetet i Oslo eller ikke. For oss som tilhører første kategori, er boken i mange henseender en fest å lese. Alt kommer tilbake. Auditorium 13, dunstene på disseksjonssalen, Pylorica, professor Alf Brodals (1910–1988) presise diksjon i kontrast til professor Johan Torgersens (1906–1978) godlynte selvfølgeligheter («Hjertet er et uparet organ i brysthulen foran ryggstøtten»). Fred Walberg (1921–2005) var for oss den gudbenådede foreleser, vi så ikke den mørkere siden av mannen som tviholdt på bestyrerjobben i 24 år.

Her spennes det opp et bredt lerret fra den spede begynnelse i Anatomikammeret på Christiania Torv, via Karl Johans gate til Gaustad. Boken er et gedigent kildekrift av stor verdi. Forfatterne er ideelt egnet til den deskriptive oppgaven som de fremragende og skriveføre forskerne de er. Kronologien brytes opp av interessante anekdoter og miniportretter. Forfatterne er ikke snauere enn at de strør om seg med vurderinger av kvaliteten på forskningen gjennom 212 år. Til og med positiv vurdering av egen innsats sniker seg stedvis inn, men er sikkert ikke ufortjent. Noen av kapitlene innledes med en

oppsummering av internasjonale gjennombrudd i biovitenskapene. Disse er meget leseverdige og viser hvilken faglig oversikt og dybdekunnskap forfatterne har.

For andre lesere kan nok boken oppfattes nærsynt og selvhevdende. I en internasjonal sammenheng var ikke forholdene mye å skryte av. Norges første universitetsinstitutt var i lang tid først og fremst en undervisningsinstitusjon der professorene måtte forsterke sin kompetanse med studiereiser til utlandet før de tiltrådte stillingene. De fleste manglet doktorgrad og materielt var forholdene begredelige til langt inn på 1900-tallet.

Tittelen *Historien om Anatomisk institutt* er misvisende. Boken er historien om alle de medisinske basalfagene. Forfatterne mener kanskje at dette kan forsvares med at de andre disiplinene er å anse som knoppskytinger fra Anatomisk institutt. Det er ganske breialt, og bokens undertittel *Et moderne universitet blir til* kan tolkes som at universitetets andre fakulteter og institutter bidro lite til naturvitenskapen i universitetets unge år. Det er både provoserende og galt. Det skal gå 130 år før vi ser opptakten til Anatomisk institutts flaggskip *The Oslo School of Neuroanatomy* i 1930-årene.

Tre fjerdedel på vei endrer boken seg fra å være et førsteklases kildeskrift til en klagesang over at ikke alt er som før. Forfatterne synes å ville tilbake til systemet hvor eneveldige bestyrere delte ut pengene. Eksempelvis omtales Fred Walberg som *den siste store anatomibestyrer*.

Forfatterne mangler ikke selvinnsikt når de skriver at «*de siste kapitlene kan tolkes som svartmaling fra gretne, gamle gubber*». De mener alt har utviklet seg i feil retning etter ca. 1990. Interessant nok faller dette sammen med at langt større ressurser ble avsatt til forskning både i Forskningsrådet og i sykehusene. Forfatternes hovedinnvending er at for mye av forskningen styres fra toppen. Både i Norge og i verden for øvrig forsto man at forskning krever konkurranse mellom de sterkeste miljøene. Forskere med tilgrensende interesser slo seg sammen i grupper for å møte utlysninger av midler til tematiske områder. Avansert forskning er dessuten blitt stadig mer kostnadskreven, noe som utelukker det pollyanna-prinsippet som forfatterne lengter tilbake til. Anatomisk institutt passet ikke inn i sentrale satsninger som toppforskningsprogrammer, sentre for fremragende forskning, Bioteknologisenteret og Centre for molecular medicine. Bittert opplever de at det tidligere stolte Anatomisk institutt vingeklippes til en seksjon av Avdeling for molekylær medisin.

Hvis man jamrer så mye, forventer jeg at så dyktige folk peker på alternativer. Det kommer ikke, og det er skuffende. Forfatterne vil ikke ta inn over seg at den rivende utviklingen av biologisk kunnskap har åpnet et juv mellom det ønskelige og det mulige som ikke kan møtes med gamle orga-

niseringsformer. Det er nok å ta av. Står betegnelsen medisinske basalfag for fall? Hvorfor ikke integrere dem i biovitenskapene slik det er gjort ved mange berømte medisinske skoler? Noe viktig ville gå tapt, nemlig at medisinstudenter i stor grad ville bli undervist av lærere som ikke er leger. Relevans er viktig. Dette er i ferd med å bli et problem og her er jeg helt enig i forfatterens bekymringer. Kunne en brukbar løsning være et rendyrket undervisningsinstitutt med ansvaret for at anatomi og fysiologi undervises av leger?

Forfatterne fortjener stor heder for den historiske beretningen om de medisinske basalfagene. Men nødvendigheten av å tilpasse seg nye tider har de ikke helt grepet på.

Stein A. Evensen

s.a.evensen@medisin.uio.no

Stein A. Evensen er professor emeritus og tidligere dekan ved Det medisinske fakultet, Universitetet i Oslo.